

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iacobi Philippi Tomasini Sancti Georgij ab Alga Venetiarum Canonici Secularis De Donariis ac Tabellis Votivis Liber Singularis

Tomasini, Giacomo Filippo

Vtini, 1639

IIIX. Vota Genio, & Laribus dicata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13253

nuit fortasse diutius, quam par erat, aliorumq; VOTA sigil-
latim perspiciemus.

CAPVT VIII.

VOTA Genio, & Laribus dicata.

AT enim cum in tanta Vouentium multitudine omnes
cuiuscunq; ætatis, sexus, status, VOTA sibi congrua
dicarint; eruditæ antiquitatis fide subnixi, non ne-
glecto penitus naturæ ductu, dignitatis imprimis fe-
riem ubiq; sectabimur.

Et quidem ut à mortalium origine initium ducamus; GENIO
Iouis & Terræ filio, tamquam Deo Natali, & Naturæ Præfe-
cto, ab omnibus promiscuè flores & unguenta fundebantur.
Hiñc Tibullus Lib. I. Eleg. VI. I.

Huc ades, & centum ludos Geniumq; choreis

Concelebra, & multo tempora funde mero.

Illius è nitido stilleut unguenta capillo,

Et capite, & collo mollia fexta gerat.

Genij quippe Latinis dicti quasi Genitores, à gignendo, vel
quod agant, & curent ut homines gignantur; vel quod ho-
mines genitos suscipiant ac tueantur, à Græcis dicti sunt
δαίμονες. quod apud Ethnicos nomen fuit commune omnibus
spiritibus tam bonis, quam malis. Genio enim procreando-
rum cura diuinitus commissa credebatur, omnisq; vitæ mode-
ratio. Sic enim de ipso eleganter Martianus Capella de Nū-
ptijs Philologiæ Lib. II. Quoniam unicuiq; superiorum Deorum sin-
guli quiq; deseruiunt, ex illorum arbitrio, istorumq; comitatu, & generalis
omnium præsul, quem etiam Præstitem, quod præsit gerundis omnibus, voca-
uerunt. Nam, & populi Genio, cum generalis poscitur, supplicant, &
vniuscuiq; gubernatori proprio dependet obsequium. Ideoq; Genius dici-
tur: quoniam cum quis hominum genitus fuerit, mox eidem copulatur.
Hiñc tutelator, fidissimusq; germanus animos omnium, mentes custodit.

Nec

Nec sine ratione; cum non solum prima rerum semina, sed etiam elementorum proportionem eo significari crediderint multi, verum & Genio homini semper lata ac sana consilia suggerere. Genium autem inter nascentes mari precipue adesse putabant Veteres, vel Lecti mensæ Deum, quemadmodum feminæ Iunonem, quæ Dea est cubilis; notante ad Catullum Iosepho Scaligero. Testisq; mihi de Genio Tibullus Lib. iv. ad Cherintum:

Magne Geni, cape thura libens, votisq; faueto.

Et mox:

At tu Natalis, quoniam Deus omnia sentis.

De Iunone pariter ibidem Carmine ad Iunonem:

Natalis Iuno, sanctos cape thuris aceruos,

Quod tibi dat tenera docta puella manu.

Poetæ lucem affert Martianus Capella loco supra citato: ubi in conspectum nubentis Diua peruenit; a; q; ut mos virginis erat, litauit aromatis; Deam talibus deprecabatur. Iuno pulchra, licet aliud nomen tibi consortium cælesti tribuerit, & nos à iuuando Iunonem, unde & Iouem dicimus, nominemus. Site Lucinam, quod lucem nascentibus tribuas, ac Lucesium conuenit nuncupari. &c. De qua Ausonius:

Nono incumbens signo cunctantia matrum

Vota leuat.

Præclare pro hac re Plutarchus in Quæstionibus Romanis: Iunoni nomen est à Iuuenescendo, & Iunonem vocant Lucinam, quasi Lucidam diceres: putantq; eam in partibus auxilium ferre mulieribus, ut & Lunam. Facillimè enim mulieres sub plenilunium videntur prolem eniti.

Nec hominum tantum, sed Regionum, Urbiumq; peculiaris erat Genius; quem Symmachus Urbis Numen, Poeta Tutelam appellauit. cum quo facit Festus, qui ait: Alij Genium esse putarunt uniuscuiusq; loci Deum. Quod confirmat saxum vetus in Hispania:

DEO. TVTEL

GENIO. LOCI

Item Burdigalæ in Ara maxima:

AV.

Iac. Phil. Tomafinus

AVGVSTO. SACRVM

ET. GENIO. CIVITATIS

Et vetus marmor Augustæ Taurinorum.

GENIO

MVNICIPI

SEGVSINI

IVL. MARCEL

LINVS. V. P.

EX. VOTO. POSVIT

Inde adeò, ut Minucij Felicis verbis utar, *per uniuersa imperia
provincias, oppida, videmus singulos sacrorum ritus gentiles habere, & Deos
colere Municipales.*

Eiusmodi apud Veteres erant Dij Patrij, notante Seruio
ad Virgilium. Extat in hanc rem insignis Vellei Paterculi lo-
cus Lib. II. Historiæ Romanæ, licet is valde corruptus: *Post
victoriam qua descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sulla
gratus Dianæ, cuius numini regio illa sacrata est. aquas salubritate in me-
dendisq; corporibus nobiles, ut potius agros omnes adduxit Deæ, huius gratæ
religionis memoria & inscriptio templi affixa post, hodieq; restatur area cra-
bula.* Huic quidem manum admouisse Claudium Puteanum
monet in Scholijs Aldus Manutius, nondum tamen adhuc is
planè restitutus. Etenim pro *soluit*, sine dubio legendum
Votum soluit, & pro *adduxit*, scribendum *addixit*.

Huius generis est altera Inscript. Viennæ in ædib. Volfg. Lazij.

FORTVNÆ. CONSECR

GENIOQVE HVIVS. LOCI

IN. HONOREM. IVN

TIBERTINIAE. TR

MIL. LEG. X. G. P. P.

FECIT

T. CL. VALENTINVS

CORNICVLARIVS

EX. VOTO. . . VIC. . .

V. KAL. IVN. AEMIL. II

ET. A QVILIN. COS

Suos

Suos pariter Genios opinabantur antiqui esse Plantis, Fontibus, Ædificijs, Stabulis, Thermis, Mensæ, Libris, corporis membris. Vesaniam hanc merito ridens Prudentius:

*Romam dico viros quos mentem credimus Urbis,
Non Genium, cuius frustra similatur imago;
Quamquam cur Genium Romæ mihi fingitis unum?
Cum Portis, Domibus, Thermis, Stabulis, soleatis
Assignare suos Genios, perque omnia membra
Urbis, perque locos Geniorum millia multa
Fingere.*

Ædibus quidem veterum superstitione suos fuisse Tutelares, indicat falsè D. Augustinus de Ciuitate Dei Lib. iv. Cap. viii. *Vnusquisque domui sue ponit Ostiarium, & quia homo est, omnino sufficit. Tres Deos isti posuerunt, Forculum foribus, Cardeam cardini, Limentinum limini. Itanon poterat Forculus simul fores & cardinem limenque seruare.*

Domibus autem Ædiculus Deus peculiariter præerat, ceteris ædificijs Genius. Sic Romæ in saxo.

GENIO. LAVACRORVM. METELLI.

Itemque in alio Blondi ætate Romæ inuento:

GENIUM

THEATRI POMPEIANI.

De Mensa Status Sil. Lib. iv.

Casta Genius, tutelaque mensæ.

De Libris etiam Martialis festiuè Genium tribuit, dum ait:

Victurus Genium debet habere Liber.

Nec in re leuiori diutiùs morabor; sola hic elegantiae locum meretur Fontis dedicatio.

GENIO.

NUMINIS

FONTIS. SERMON

CHRYSEROS

CAESARIS

NOSTRI. LIB

GANGALA

VI.

Viventium certè præstat cultum & consuetudinem persequi, cuius potissimum causa nosler hic labor susceptus est. Enumverò Senatui, Populoq; Romano, ac Militiæ, suum fuisse Genium non minùs ex Numis, quàm ex Monumentis ipsis constat. Fuisse etiam Familijs, docet vetus Inscriptio olim Romæ visa.

GENIO. PATR
VALERIANAE
FAMILIAE
L. VALERIANVS
C. F. . . . .
ARAM. CVM. OR. . .
L. M. P

De Principibus id clarius est, quàm ut probem. Quid enim vulgarius, quam Genius Augusti? Pro multis hic sufficit titulus, qui est Neapoli litera palmari:

GENIO. CAESARVM
DIOGENETVS. VILIC. FEC

Hæc verò Vota, ceteraq; Genio publicè soluta, perspicuum est in via Appia, ex veteri saxo.

VOTIS PVBLI CIS	GENIO	VOTIS PVBLI CIS
-----------------------	-------	-----------------------

Et quid fuerit dubij, corporis humani partes Genio etiam fuisse dicatas, cui omnes vitæ initium ac tutelam deferebant? Deum venerantes frontem tangere auctor est Seruius non vulgaris doctrinæ Grammaticus.

FORTVNAM pari quoq; iure quo Genium colebant mortales, *tamquam in hæc opes & humanarum rerum regimen obtineat*, ut est apud Lactantium Lib. III. Cap. XXIX. Vnde etiam teste Arnobio cum cornu fructibus & frugibus referto pingebatur.

tur. Eiq; peculiare Præneste Templum erat varijs Donarijs nobilitatum; quorum frequens copia quotidie emitur, è quibus multa in Museo Eminentissimi Principis FRANCISCI BARBERINI ceterarum literarum atq; imprimis antiquitatis amantissimi. Fortunarum etiam signa & Imagines plurimas tam ex ære quàm ex marmore, ex terra quoq; fictiles ibidem se vidisse memorat Franciscus Schottus in Itinerario Italiae. De hoc Templo Silius Italicus Lib. VIII.

— — — — — sacrisq; dicatum
Fortunæ Præneste iugis.

E multis Fortunæ Donarijs singulare est in veteri fragmento marmoreo carmen Heroicum, ex quo effigies quoq; Maiorum Dijs fuisse appensas colligimus.

Tu quæ. Tarpeio. colens. vicina. tonantis

Votorum. vindex. semper. fortuna. meorum

Accipe. quæ. pietas. ponit. tibi. dona. merenti

Effigiem. nostri. conservatura. parentis

Genius quemadmodum verò Principis, ita & Fortuna colebatur. Hinc illud apud Conseranos.

F O R T V

N A E . A V G

M . V A L

I V S T V S

E X

V O T O

Speciale magis est, Horreorum curam utriq; fuisse creditam. Quod ex vetusto marmore Romæ effosso ostendit Lucius Faunus Antiq. Rom. Lib. III.

N V M . D O M

A V G . S A C R V M . G E N I O

C O N S E R V A T O R I . H O R R E O R V M

G A L B I A N O R V M . M . L O R I N V S

F O R T V N A T V S . M A G I S T E R

S . P . D . D

K

Parè

Parte auersa saxi eadem erant verba, nisi quod loco *Genij* repositum, *Fortunæ conseruatrici*.

Horro, pariter in tutela *Veneris* fuisse, admonet *Varro de Re Rustica*.

Genij *Votis* merito subiicimus ea, quæ *LARIBVS* fiebant. *Lares* enim ex *Varronis* sententia *Maniæ* filios cum *Genijs* eosdem esse, non sine ratione statuebant quidam, existimantes unicuiq; nascenti duos esse *Deos*, alterum bonum, alterum malum; quamquam nonnulli *Lares*, bonos *Genios*; *Lemures*, malos voluerint. *Genium* tamen nomine à *Laribus* distinctum prodit saxum ad *Nolam* oppidum.

| GENIO. ET |
| LARIBVS |

Lares autem erant publici, & domestici: Et quidem *Publici* ordinis diuersi, quorum in *Urbe* *Sacellum* fuit, & *Lucus*. Hinc *Lares Urbani*, veluti *Urbis* custodes. De quibus *Martialis* *Lib. III. epigr. 31.*

Sunt tibi, confiteor, diffusi iugera campi,

Urbaniq; tenent prædia multa Lares.

Ita teste *Liuius L. Amilius Regillus* ædem vouit *Laribus* *permarinis*. Qui sic videntur appellati, quia in mari sibi adfuerant. *Lares Hostilij* etiam *Romæ* colebantur; qui *hostes* arcere credebantur; ut auctor est *Festus*. *Lares Viales* præterea *vijs* præerant: quos iter in *iturum* inuocare solebant. Vnde *solemnia Compitalia*. De quibus *Quidius 2. Fastorum*:

— *Geminosq; parit, que compita seruant,*

Et vigilant nostra semper in æde Lares.

Sunt etiam *Lares Rurales*, ut *Romæ* sub *Porticu* domus *Conseruatorum* in *Capitolio* legitur,

VICO LARVM RVRALIVM

Sunt pariter *Querquetulani* apud *Varronem*, à loco forsan: unde & *Nymphæ Querquetulanæ*.

Et

Et quidem Publica, conferente Symbolam Populo, à Prin-
cipe instituta, elegans ostendit monumentum.

LARIBVS. PVBLICIS. SACRVM

IMP. CAESAR. DIVI. F. AVGVSTVS

PONTIFEX. MAXIMVS

TRIBVNI. POTESTAT. XVIII

EX. STIPE. QVAM POPVLVS. EI

CONTVLIT. K. IANVAR. APSENTI

C. CALVISIO. SABINO

L. PASSIENO. RVFO. COS

Sed & Principi eadem à Populo reddita manifestat hæc In-
scriptio Veronæ in Sermione Insula:

LARIBVS. AVGV

STORVM

DOMINORVM

NOSTRORVM

Imo propè Veronam fuisse Templum istis Laribus erectum
inde constat, quòd tertio ab urbe lapide in pariete Therma-
rum Calderianarum olim evidentissimum in saxo veteri esset
huius rei documentum; cuius quidem verba nobis dedit ad-
mirandæ diligentiae exemplar Gruterus, qui nihik ferè huius
generis in vasto Antiquarum Inscriptionum opere omisit, sed
mutilata æui iniuria. Inscriptio nobis auctior obtigit indico
Io: Rhodij; apud quem in membranis reperitur Opusculum
Alcardi de Pindemonte Veronensis Philosophi ac Medici
sua ætatis celeberrimi, quod aliquot supra ducentos abhinc
annis cum Hieronymus de Pindemonte Philosophus pariter
& Medicus Italicè vertisset, coronidis loco inter alia veterum
monumenta hoc recensuit.

FVNDAMENTA. MVROS QVE

A. SOLO. FACVNDQ. CVRAVER

IDEM QVE. PROBAVER. IN

TERRAM. FVNDAMENTA

K 2

ET.

ET. PED. ALT. XII. IN TERRAM
 AD. IDEM. EXEMPLVMQVE. SVpra. TERRAM
 DE. SVA. PECVNIA. LARIB. DANT
 COSSO. CORNELIO. LENTVLO
 L. PISONE. AVGVRE. CONSS
 VOTO. SOLVTO

Domestici autem Lares censebantur Dij familiares, quibus sacer erat focus: unde focum Foculare, quasi Laris focum olim dixerunt. Hinc Plautus Aulul. 3. 2.

Ego Lar sum familiaris ex hac familia

Vnde exuente me aspexitis.

Hos ipsos Penates, Tutelares, & Præstites etiam appellabant, quod domum tuerentur; ideoq; ante ipsos pellibus caninis indutos, canis vigil ponebatur; qui apud Plautum festiuè nominantur Dij Patellarij, quod in patella ijs libaretur. Aufonius Popma tamen de Diff. Verb. Lib. III. ex Mercatore Plauti hoc adfert discrimen, quod Lares omnium ædium communes; Penates singulorum proprij. Votum his factum extat in cippo propè arcem in Sabbaria Hungariae:

LARIBVS

DOMEST

SAC

V. S. L. M.

Nec dubito, quin Lares Familijs proprij à Romanis magna veneratione colerentur. Sic enim Inscriptio vetus Romæ:

HVMNVS. CAESARI. AVG

VOLVSIANVS

HERMAPHILI. HYMNI. LIB. F.

DECVRIO. LARVM. VOLVSIANORVM

SCANTIAE. PRISCAE. CONIVGI

CARISSIMAE. ET. SIBI

Auctarij loco esto, quod scitè Martianus Capella de Nuptijs

ptijs Philol. & Mercurij Lib. 1. fingat *Senatores Deorum, qui Penates ferebantur, Tonantis ipsius; & cum ijs Lares in prima Cæli regione sedem habere, vnde Lar cælestis apud eundem pariterq; Iunonis hospita Genus.*

CAPVT IX.

VOTA NATALITIA.

Postquam igitur genitale aruum prolem poscentium
Votis desiderata Fœcunditate respondisset, Natalitia
ab omnibus cuiuscunq; conditionis hominibus, maxi-
meq; a parentibus pro filijs, & versa vice, summa reli-
gione Genio ut Natalis Deo celebrabantur, cum prima or-
tus nostri dies à Cælo nescio quid trahere videtur diuinitatis.
Idq; statim à partu, & postea quotannis. Solemne autem erat
ea peragētes hac formula salutare: *Hodie nate salue.* Hinc Plaut.
festiuè in Pseud. *Hodie nate, heus, hodie nate, heus tibi dico nate, redi.*
Amici præterea & Clientes olim, quemadmodum nostro æuo,
die natali munera mittebant. Martialis Epigr. 54. Lib. viii.

*Et postquam Clyte munus exiga, q;
Nun, nasceris oct es in anno.*
Et Virgilius Ecl. 3. vers. 76.

Phyllida mitte mihi, meus est Natalis, Iola.

Carmina etiam missa liquet ex Martiali, & Tibullo. Sed & li-
bros, manifestat Censorini Libellus de die Natali.

Hoc porro tempore Iunoni vitulo sacrificatū fuisse, auctor
est Diodorus Epigr. Lib. vi. Cap. x. Et Genios Ethnici preca-
bantur tamquam Deos Natalitios, easq; preces hilarato me-
ro facillè ratas fuisse arbitrabantur. Tibullus Lib. ii. Eleg. ii.

Ipse nos Genus ausit visurus honores.

Cui decorent sanitas mollia fæta comas.

Illius puro distillent tempora nardo.

Atq; satyr libo sita mædeatq; mero.

Annuat e Chærite tibi quodcunq; rogabis.

En age: quid cessas? annuit ille, roga.

Vc